

Зоран Радојичић
Мирко С. Бојанић

ВЕЛИМИРОВИЋИ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА

При сеобама и бежанијама из турског робовања и у Лелић су људи пристизали и место живљења налазили. У Лелићу се многи родили и очи отворили, већином их ту и затворили. Доста их се, у друге пределе, стврднута срца, запућивало, измичући што даље од посних њива и отворене глади. Неки су као вечну спону са завичајем узели и потомцима у наслеђе поклонили презиме – Лелићанин.¹

Међу онима који су се у безбедни Лелић склонили, у нади да избегну невоље и зла свих врста, били су и Осаћани из једног села код Сребренице у Босни. О црним временима понижења под Турцима, кад записа скоро није ни било, сви су чували и преносили сећања као најтрајнији спомен. Међу таквима су постојали појединци изузетног дара, чија се реч слушала и у коју се веровало и она се што верније преносиле на нова огњишта. У народу су их звали *паметари*.

Тако се сачувала и прича о братучедима Јовану, Миловану и Миливоју, Осаћанима. Милован и Миливоје презивали су се Станисављевићи,² па се са сигурношћу може прихватити да им се отац звао Станисав. Ако је веровати обичају да се првом мушком детету даје дедино име, онда је Јован могао да има презиме Симеоновић или Симић, према имену Симеон или Симо, јер се његово прво мушко дете тако звало. У свом селу живели су заједно. Негде око 1775. дође им у госте ага, господар над свим што су имали, али не и над чашћу. Браћа се потруде, као и увек, да му у свему угоде, да добро поједе и попије, да се одмори, ако је требало и хлад да му направе, јер било је лето, дани жетве. Сит, напит, и као никад пре, острашћен ага, пожудно баци око на Милованову жену и видело се да на добро неће изаћи. Ага је браћу био затекао на гумну где су вејали жито премећући га дрвеним лопатама, које су, прекидајући посао, понели са собом и наслонили уз вајат поред куће. Дакле, лопате им биле крај руке, а и напасник тик крај њих и – убију га.

Више нису могли ту да остану. Одлука да се са најнужнијим стварима и нешто стоке пређе преко малаксале Дрине, извршена је исте ноћи. У Србију су и раније прелазили и познавали скровитије стазе и путеве. После неколико дана обрели су се у Лелићу. Као веште дрводеље лако су направили куће с десне стране потока, на пристранку коју стотину метара западно од данашње цркве. На нижем делу терена задржао се Јован, а мало више и северније отишли су Милован и Миливоје. Тај, нешто шири део села правцем исток–запад, и данас се зове Бошњаци. Успомена на стари крај.

Миливоје се око 1800. самовољно одделио од брата Милована и није због тога добио све што би му припадало.³

Јованов син Антоније остао је неподељен у заједничком домаћинству са синовцима, сигурно до 1832. У Тефтеру арачке нације ваљевске капетаније подгорске,⁴ за наведену годину, налазе се три куће у Бошњацима, Јовановићи, Миловановићи и Миливојевићи, са пописом мушких глава.

Према пренетим памћењима (узмимо их са резервом, мада она не покривају дужи временски период, а односе се углавном на поједине године рађања и умирања) и писаним сведочанствима из црквених књига рођених, одн. крштених, венчаних и умрлих, које су вођене у Ђелијама од 1837,⁵ разграновање ових породица било би следеће:

Јован (Симеонових или Симић – као вероватноћа) умро после ратова с Турцима, познатим као Кочина крајина, а пре 1800. године. Имао три сина: Симеона (рођен око 1770.), Велимира (око 1774) и Антонија (1785).

Милован Станисављевић умро пред крај Карађорђевог устанка. Иза њега у животу остао само син Радосав (р. око 1784). Више му се рађала женска деца. Двапут се женио. Од Радосава – данашњи Радосављевићи у Лелићу.

Миливој Станисављевић умро после 1815. И иза њега остало живо само једно дете, син Митар (р. око 1780). Деца му рано умирали, била болешљива. И он се двапут женио. У помињаном Тефтеру из 1832. уз Митрово име стоји напомена „стар и убог”. Имао два сина са женом Јованом (умрла 31. I 1842.): Обрада (р. око 1817, умро 1848.) и Лазара (р. око 1823.). Последњи Митровић (презиме по Митру) Радован умро 1886. од великих богиња, у 42. год. Иначе, Митар је умро 26. I 1841.

Симеон Јовановић (Јованов син), рођен око 1770, погинуо 1806, на Мишару. Жена му Босиљка умрла 10. септембра 1853. С њом имао два сина: Јован (око 1795 – 10. VIII 1863)⁶ и Гаврило (око 1805 – 20. XII 1856). Јован и Гаврило узели презиме Симић. Данас их има у Лелићу и другим местима.

Велимир Јовановић (Јованов син), рођен око 1774. – погинуо у првој години устанка, у војсци коју је кнез Ранко Мишковић из Лелића придружио Ненадовићима. Ранко као кнез често га држао у својој пратњи и раније. Велимир био неустрашив и уживао Ранкову накло-

ност и поверење. Сину, рођеном после 1795, дао је име Ранко. Од овог Велимира воде порекло Велимировићи из Лелића.

Антоније – Анто Јовановић (1785–9. III 1844), истакао се у борбама током I и II устанка. Кретао се уз Илију Бирчанина и заветовао се да ће га осветити. После Јована Бобовца постављен за старешину Среза подгорског, чије ће седиште бити у Лелићу, до Антиног пресељења у Ваљево, пре 1840. Умро у чину мајора. Са супругом Станком (око 1795. – пре 1836) родили му се: Василије (око 1817–12. III 1849), после очеве смрти примио старешинство у срезу, истакао се у боју против катана у Буковици 1844, командујући подгорском војском; Милован (око 1825. рођен), Андрија (1829–1865). Ћерке Павлија (р. око 1819), удала се за сина кнеза Раке Тешића из Мионице Велимира Ракића, Велимир је био писар код свог брата Николе Ракића, капетана Среза колубарског у Нахији ваљевској; Јелена (р. око 1821), удата за Марка Дабића из Ваљева, касније био и началник Округа алексиначког; Алексија (р. око 1828), удата за Вујицу Леонтијевића из Ваљева 9. II 1845. и Смиљана (р. око 1831).

У другом браку (од 1835. или 1836), са доста млађом Анђелијом, рођ. Јанковић, вероватно из Смедерева, сестром Пауна Јанковића, каснијим министром (попечитељем) правосуђа и просвештенија, родило се двоје деце: Анка (4. I 1837) и Паун (9. I 1838) – обоје умиру у години рођења, што је заведено у црквеним књигама у Ћелијама, и потврђује да Анто још увек живи у Лелићу, а у Ваљеву је тих година довршавао свој конак у који ће прећи до 1840, а овај се налазио у данашњој Улици војводе Мишића, до сличног здања Гаје Дабића које још увек постоји и под заштитом је државе. У Антином је конаку једно време после Другог светског рата био дом ученика у привреди и друг надлештва. Срушен 1956.

Анто је по својој жељи и датом завету, а и као угледна личност, сахрањен уз гроб Илије Бирчанина поред цркве у Ћелијама (манастир је претворен у цркву 1837. и тако ће остати до 1929, кад је изграђена црква у Лелићу, задужбина владике Николаја). Анти је подигнут споменик у облику крста и на њему су уклесане речи: „Мајор Антоније Јовановић, званиј началник подгорскиј Србин одабраниј ту почива вечно трулим своим тјелом, ал' нас буди к цјели неумрлим дјелом. Роди се 1785, премину 1844.”

На надгробној плочи је записано: „Овде почива тјело Подгорског Началника Мајора Антонија Јовановића, рођен у селу Лелићима окружија Ваљевског 1785. года, а преселивиј у вјечност 26. фебруара 1844. године, мужа са рјетким добродјетелима бившаго и за слободу отечества подвизавшаго. Вјечна му памјат”.

Док је лежао болестан, фебруара 1844, крај Анте су најчешће и најдуже остајали, па и целе ноћи, на смену, долазећи до Лелића, Јован, Гаврило и Ранко и Ранков син Алекса. Ове мужевљеве рођаке Анђелија није волела, па је, кад су они били у конаку, проводила више времена у другим одајама с Гајом Дабићем, понекад Протом Матејом и другим

посетиоцима у гостима из чаршије. А и Лелићани су у њој видели несрећу која ће сигурније да умори Анту него астма која га је све више стезала.

Хтели су, у дугим зимским ноћима, да им Анто прича о далеким догађајима и страдањима. Алекса му се допадао и њему је, кад су остајали сами, више отварао душу, не скривајући и сузе кад је оживљавао сећања на Илију Бирчанина. Као млад, храбар, старинским пореклом везани, био је често у кнежевој пратњи кад би се овај, увек различитим путевима, спуштао са Медведника у Ваљево. Кнез је волео да га види уза се, као пренето семе с оне стране Дрине, с чијим се оцем и браћом упушто у многе акције. Кобног фебруара 1804, Илија је морао сам да оде Фочићу. Анто је остао ван улаза у варош, на Брћанима према Боричевцу, грчевито стежући дршку кубуре. Били су ту и други одабрани Подгорци. Илија се за трен окренуо, дубоким погледом све им објаснио, а кроз миран тек приметан осмех додао: – Ово је само мој пут. Смрт зна место и време.

Нерадо је говорио о свом завету како ће осветити кнеза – за његову главу стотина турских. Последње речи, упућене према коњанику који се губио у снежној прашини, други су сачували: – Сахраниће ме поред тебе!

Учествовао у бојевима на Мишару, за ослобођење Београда, једно време био у пратњи Проте Матеје, затим ишао „својим пословима“, прелазно и у Босну и био рањаван да би се прикључио Карађорђевој војсци ка Сјеници, а 1810. је код Лознице. Несрећне 1813. био у Мачви и са бећарима штитио народне збегове који су узмицали преко Саве. После слома успео да се врати у Лелић и скривао се у кањону Градца, у близини манастира Ћелије, који је био порушен.

У Милошевом устанку нашао се с ваљевском војском на Дубљу, где је био лакше рањен у леву руку. Вешт на сабљи, ненадмашан у гађању лугом пушком.

Рекао је да је у животу, као одрастао човек, четири пута „здрово плакао“: кад су Илију посекали, кад су Турци 1813. Србију исекали, кад је Карађорђе посечен и кад је о Милошевим бедрима видео оскрнављену Карађорђеву сабљу. У све видљивијим политичким поделама био карађорђевац, насупрот обреновићевцима.

Радосав Миловановић (по оцу Миловану), рођен око 1784. Умро 14. III 1855. Био и трговац. Од њега су данашњи Радосављевићи из Лелића.

Митар Миливојевић (по оцу Миливоју), рођен око 1780, умро 26. I 1841. Његови потомци, Митровићи, изумрли средином прошлог века.

Јован Симић (од оца Симеона – Симе), рођен око 1795, умро 10. VIII 1863; *Гаврило Симић*, рођен око 1805, умро 20. XII 1856. Од њих воде порекло Симићи из Лелића.

Велимировићи

Ранко Велимировић (од оца Велимира Јовановића) рођен око 1795, умро 2. IV 1850. Његови синови из првог брака су Алекса, рођен око

1819. и Станко (р. 1828.) и кћери Ана (р. 1830.) и Митра (1833.). Из другог брака са Анђелијом (р. око 1812. – умрла 6. III 1884.) родили се Никола (1836) и Игњат (22. VI 1839.). Анђелија била удова Павла Крајиновића из Причевића. Са собом довела дете Андрију (р. 1834.) који ће касније узети презиме Велимировић, а задржаће очеву крсну слалву Ђурђиц. Иначе, сви Радосављевићи, Симићи и Велимировићи из Лелића славе Никољдан.

Ранкова ћерка Ана удала се 20. I 1850. за Милију Бранковића из Белог Поља (данас приградски део Ваљева), а Митра 25. XI 1855. за Марка Гајића из Шушеоке. Никола умро 19. IV 1837.

Алекса Ранка Велимировића (око 1819–20. III 1887) венчао се 2. XI 1841. са Босиљком (око 1821 – 11. XI 1898), ћерком Јована Ђукановића из Новака. Кум је био Бранко Тим(отија) Романовића из Стрмне Горе.

Алексина деца: Јован (22. XII 1844 – 10. IV 1845), Драгић (р. 21. IV 1850), Степанија (р. 2. II 1846), Јана (р. 19. VI 1846), Драгић (р. 21. IV 1850), Станојка (30. III 1853), Светозар (4. III 1855 – умро 17. IV 1855), Драгомир (р. 1857) и Благоје (1860. умро 14. III 1861).

Степанија се удала 24. XI 1867. за Лазара Г. Табића из Лелића, а Јана 29. I 1871. за Живка П. Радосављевића, такође из Лелића. У исто село, за Радомира А. Недића, отишла Станојка 22. XI 1874.

Станко Ранка Велимировића (1828 – 15. IV 1870) оженио се 22. XI 1853. Ружицом (1834 – 24. IV 1905), ћерком поч. Митрашина Мијанловића из Сандаља. Кумовао Вук И. Романовић из Стрмне Горе.

Станкова деца: Павле (10. X 1854 – 12. IV 1861), Павлија (р. 1857), Марија (17. II 1860 – 6. VI 1863), Рајфаило (4. IV 1863), Ранко (23. VI 1865), Михаило (25. III 1868) и Драгиња (рођена као посмрче 8. X 1870–6. IV 1871).

Павлија се удала 24. XI 1878. за Светозара Ристивојевића из Лелића.

Игњат Ранка Велимировића (1839 – 17. I 1870) оженио се 24. XI 1866. Јелисавком (рођ. 1846), ћерком Јеремије М. Радовановића из Лелића. Кумовао Вук И. Романовић из Стрмне Горе. У браку који је кратко трајао, нису имали деце. Јелисавка се преудала 12. II 1871. за Милована Д. Радосављевића из Лелића.

Драгић Алексе Велимировића (1850 – 27. II 1932) венчао се 25. XI 1872. са Петром (1851 – 7. II 1891), ћерком Аксентија Јаковљевића из Лесковица. Кум Михаило Б. Романовић из Стрмне Горе.

Драгићева деца: Катарина (24. XI 1873 – 4. IX 1874), Кристина (р. 8. XII 1874), Стајка (3. XI 1876 – 14. XI 1877), Стана (23. III 1878), Нада (7. XI 1879 – 5. I 1880), Драгиња (20. II 1881 – 13. III 1881), Станка (21. VI 1883–?), Станојка (25. I 1886) и Велимир (4. IV 1889).

Други брак склопио 25. XI 1899. са Драгињом (1874–1947), удовом Милорада Глишића из Сандаља. Кум Сретен Б. Романовић из Стрмне Горе.

Деца из брака са Драгињом: Чедомир (1900–1925), Будимир (1903–1909), Десанка (27. VIII 1905), Добросав (1908–1922) и Аћим (1912).

За Крстину, ћерку из првог брака, нису нађени каснији подаци, о удаји или смрти. Стана се удала 1900. за Марка Ј. Радосављевића из Лелића, а Станојка 1907. за Илију П. Матића из истог села (поред речице Градац), а Десанка 1934. за Првослава Арсића из Сандаља.

Драгомир Алексе Велимировића (1857 – 5. XII 1929) венчао се с Катарином 22. XI 1879, ћерком Алексе Филиповића из Стрмне Горе. Рођена 1860, умрла 1945, као монахиња Екатарина. Кум био Сретен, син поч. Витомира Романовића из Стрмне Горе.

Драгомирова деца: Никола (4. I 1881), Стеван (7. I 1883), Душан (13. X 1884), Николија (8. IV 1887. – умрла млада), Нинко (1889 – 4. X 1909), завршио седам разреда у Ваљевској гимназији – осми још није био уписиван. Сахрањен у породичном гробљу – данас црквено земљиште – до државног пута, одакле се скреће за Бошњаке. То место народ и данас зове „код Нинковог гроба”. Затим су рођени: Ангелина (15. III 1892 – 21. III 1906), Богосав (7. IV 1895 – 8. IV 1904), Љубисав (24. VIII 1897 – 1915) и Алекса (13. XII 1900).

Драгомир је био писар у Суду општине лелићке. Имао леп, изграђен рукопис. Из сачуваних докумената види се да је владао реченицом. Највероватније је завршио четири разреда основне школе у Ћелијама, а да ли је томе додао нешто из реалнице Ђуре Козарца у Ваљеву, која је радила од лета 1869. до јуна 1870. као приватна школа, с одобрењем Министарства просвете и црквених дела, или који разред из од 23. новембра отворене Гимназијске реалке, није познато, али је могуће, јер је као отац добро оценио вредност школовања и два своја сина уписао у гимназију.

Рафаило Станка Велимировића (1863–1923), ожењем Милицом (1870–1957), ћерком поч. Павла (Пантелијиног) Бојанића из Лелића, 1886. године.

Рафаилова деца: Мојсило (1888), Ангелина (1890), Живорад (1893), Данило (1895–1896), Трнина (1897), Крстина (1900), Станко (1903), Симка (1907) и Милован (1910). Живорад погинуо у ратовима 1912–1918. Трнина се удала у Попучке (Нићифоровићи), Крстина 1945. за Богољуба Антонијевића из Лелића, Симка за Драгутина Арсића у Сандаљ, а Ангелина за Василија Андрића у Лесковице.

Ранко Станка Велимировића (1865–1936) венчао се 1889. са Драгињом (1866–1933), ћерком Теодосија Ђедовића из Стуба. Кум Илија В. Романовић из Стрмне Горе.

Ранкова деца: Новак (1891), Видак (1893–1896), Видосава (1895), Стојко (1900), Спасенија (1904 – 7. XII 1912), Љубица (1907) и Савка (1910 – 19. IX 1912). Видосава се удала за Андрију Антонијевића из Лелића, а Љубица у Грабовицу.

Михаило Станка Велимировића (1868. – погинуо у ратовима 1912/18) венчао се 23. XI 1893. са Филипом, ћерком Марка Ј. Остојића из Лелића. Кум Вук И. Романовић из Стрмне Горе.

Михаилова деца: Ленка (1895–1915), Тодор и Тодора (16. VI 1898), Олга (3. X 1900), Загорка (1904), Миливој (1905) и Аћим (1908). Тодора се

удала за Милорада Ђукановића у Стубо, Олга за Николу Радојичића из Лелића, а Загорка за Драгојла Илића из Стрмне Горе.

Велимир Драгића Велимировића (1889), оженио се 1911. Перуником (1889–1918.), ћерком поч. Драгомира И. Давидовића из Лелића. Кум Сретен В. Романовић из Стрмне Горе.

Други брак са Олгом (р. 1901), ћерком Јевреме Ђукића из Градца. Кум Симеон Романовић из Стрмне Горе.

Велимирова деца из првог брака: Радојка (1912–1927) и Олга (1917–1922).

Са супругом Олгом одселио се у Ваљево.

Аћим Драгића Велимировића (1912–1988) оженио се 1932. Драгињом (1912–1957), ћерком Павла Илића из Стрмне Горе. Кумовао Симо Романовић из Стрмне Горе.

Аћимова деца: Јелисава (1934), Станија (1937.), Борисав (1940), Коса (1943) и Драгић (1946).

Никола Драгомира Велимировића, рођен 23. децембра 1879. по старом календару, односно 4. јануара 1880. по новом. Срећно рођење било је пре подне. Крштење обављено 28. I 1881. Кумовао Сретен Романовић из Стрмне Горе, син поч. Витомира. Парох у Ћелијама био је Андреја Јовановић. Никола је уписан под редним бројем 7 у Књигу рођених. Прво од деветоро деце Драгомира и Катарине. Основну школу завршава у Ћелијама код учитеља Михаила Ступаревића, а шест разреда гимназије у Ваљеву, колико је тада уписивано у тој школи, а затим и богословију у Београду и већ септембра исте, 1902. године, постављен је за заступника учитеља сва четири разреда основне школе у Драчићу. Јула 1903. министар просвете одлучује да Николу премести у Дрлупу Округа београдског. Међутим, млади учитељ је у Драчићу оставио врло повољан утисак и министру се из овог села упућује молба, у којој, између осталог стоји: „Суд и одбор општине Драчићске, познајући г. Велимировића као врло доброг и вредног учитеља, и подесног за нашу школу, овим се укањује у понизности замолити Господина Министра, да би г. Велимировића задржао и даље као заступника учитеља у Драчићу, на чему ће суд и одбор Господину Министру благодаран остати.” (АС МПс. Ф 24 – ред 135–1/903)

Треба рећи да је Никола пре добијања места у Драчићу, писао 13. августа 1902. министру просвете и црквених послова, да добије „службу учитељску, и то, по могућству у основној школи села Лесковица, среза и окр. Ваљевског...” (АС, МПс. Ф 50, ред 98/902)

После проведене школске године у Драчићу, Никола је премештен у Лесковице, можда на основу те молбе, или неке друге, а поново ће писати министру и 14. маја 1904. да остане у истом селу и 1904/05, што је прихваћено, и биће заступник учитељски за II, III и IV разред и привремени управитељ. У последњој молби навео је и разлоге због којих би био рад да остане у Лесковицама:

„1. што ми је место рођења – село Лелићи – у непосредној близини и додиру са овом школском општином, а та ми је близина нужна због своје фамилије, којој морам да будем од помоћи и

2. због порушеног здравља, које морам по савету лекарском поправљати под климатским и другим условима свога места рођења.” (АС, МПс. Ф. 43, ред 314/904)

Учитељска плата била је 600 динара годишње, а за једно уверење о постављењу морао је да плати 12 динара таксе.

У детињству будућег владике било је догађаја који су могли да утичу на стварање првих представа о људима. Као петогодишњак чувао је овце са бабом Босиљком у близини велике шуме, зване Чер(и)је, и док је седео у хладу крај великог храста, није приметно да му се прикрада непознати човек. Осетно је само да га јаке руке стежу за уста и односе. Оцу Драгомиру стигла је порука да ће му дете бити живо враћено ако на одређено место донесе толико и толико дуката. Никад се није сазнало за висину уцене, ни колико је тражено, ни колико је дато. Шапутало се о износу од стотине до пет стотина дуката и о уцењивачу, хајдуку Михаилу Ђурђићу–Бирчанину из оближњег села Седлара. Услов за пуштање детета био је и паре и ћутање о свему. Деда Алекса и отац Драгомир скупили су део суме а њу су у јовањској шуми, убедивши хајдука да толико прими – јер су га добро познавали, предали Љубомир Велимировић и Светозар Радосављевић. Цео случај све је и психички и материјално погодно. Деда Алекса је пола године после тога и умро, што је малишана посебно растужило и дуго је говорио да ће, кад одрасте, бити војник и носити оружје. И хтео је после завршених шест разреда у Ваљевској гимназији да иде у војну школу, али није примљен: физички је био слабашан.

И из жеље да му живот тече војном, чисто световном стазом, окренуће се школовању у богословији и свету духовних видика. Али ни после завршене богословије (1902) још није сигуран куда ће. Може да буде свештеник или учитељ, а време је и за женидбу. Постојала је прилика и узајамна љубав. Звала се Радојка Андрић из Лесковца, рођена 10. октобра 1880, од оца Марка и мајке Драгиње. Везу је пресекла његова мајка Катарина, коју је он поштовао до потпуне покорности. Радојка се удала у село Зарубе, општина Драчић, за Николу Гоћевца. Да ли се случајно определила за човека који се баш тако звао? А наш Никола ће неостварену земаљску љубав и драги завичај ускоро понети на далеке путеве као ослонац за вечну љубав и вечно царство.

И Никола Велимировић, са државном стипендијом, одлази на студије у Берн 1905. године. Са два доктората (Берн: Васкрсење Христово као основна догма апостолске цркве; Оксфорд: Философија Берклија) вратио се у Београд 1909. и једно време био професор у Богословији „Свети Сава”. Исте године замонашио се у манастиру Раковица. Теолошко образовање допуниће у Русији где одлази 2. јануара 1910. у Првом светском рату, у име српске владе, обавиће изузетно одговорне и тешке мисије у Енглеској и Америци, тражећи помоћ и разумевање за

праведну борбу Србије и њеног народа. Успех је био потпун. Хиљаде добровољаца стигло је на Солунски фронт да се боре и за Србију и за Југославију. У нову земљу враћа се као већ изабрани епископ жички 1919, а следеће године преузеће Охридску епископију на којој остаје до 1934. Поново је у Жичи и 1937. одлучно ће допринети одбацивању Конкордата (споразум о уређењу односа између каталичке цркве и Краљевине Југославије). Други светски рат проводи у изолацији у манастирима Љубостиња и Војловица, а скоро осам месеци биће заточен у логору Дахау. После слома фашизма и успостављања нове власти у Југославији, Николај не жели да се врати у земљу већ одлази у Сједињене Америчке Државе, где и умире 18. марта 1956.

Остаће упамћен као велики говорник и велики мислилац, не само црквени, који се потврдио и у највишим донетима писане речи разноврсне садржине: верске, политичке, општечовечанске, од вечних идеја живота и смрти, до неизбежних свакодневних питања која нису могла да се избегну. Шта се све искристалисало на хиљадама исписаних страница и колика је мисаона и радна енергија у то уложена – остаће као претежак задатак за његове будуће проучаваоце и следбенике, ако буду кадри у њих да продру. То ће моћи само онај ко му се бар мало приближи снагом духа, а да претходно што више упозна сложеност кретања и свеколиких промена у две хиљаде година трајања хришћанства, и времена које је Николај испунио својим физичким и духовним бораваком на овој планети, да проникне и у оно у чему Николај као да није ни говорио, а осећа се у сваком слову сваке речи. Најпре су то чисти извори са којих се воде напојио у бошњачком потоку и Љутенцу, и сетна и дубока брујања музике небе изнад Лелића и пулсирање дамара посних њива, скривених вртача, увала, воћњака и шумарака родног села и његових гласова који се ломе и одбијају од налеглих тајни да се докуче мере живљења и смрти, свијајући и скривајући зрнца (или громаде!) љубави и веровања у рођење и рађање, и наде и снаге да се све издржи. У њему треба тражити (а он је дао!) одговоре и на ово: Која питања поставља човек и коме? И постоји ли само један одговор? Како се уважавају различита мишљења и одакле стижу пресуђивања страшних судова пре Страшног суда? Ко је све позван да суди? Да ли нема превише судија? Како да се препознају правда и праведници, грех и грешници? Свечовек? Античовек? Друго је Антихрист! Зашто је на много места помињана змија, у правом и пренесеном значењу?

Николајева мисао је као океан широка и дубока. Многи разгрћу површински слој, мало забрчкају, с прикрајка, огромно пространство и верују да су подобро зашли у суштину. Доста њих заваљава и себе и друге да су допрли у средиште Николајевог Универзума, а говоре сувопарним и тешким језиком о својим стеченим знањима итд. Да ли је довољно схваћен и прихваћен још за живота, и у црквеним и у световним круговима? Он је ишао својим путем, отпоран и опозицион. Лелићанин!

Из Америке посмрти остаци Николајеви враћени својим изворима, небу и земљи Лелића, 12. маја 1991.

Стеван Драгомира Велимировића (1883–1907) оженио се 1903. Надом (1885), ћерком Ђоке Андрића из Лесковица. Дошла једна из Андрића у Драгомирову кућу! Кум Сретен Романовић из Стрмне Горе.

Дете Софија, рођена 1906. а удала се 1927. за Миливоја Симића из Лелића. Нада се преудала 1908. за Василија Радосављевића, такође из Лелића.

Душан Драгомира Велимировића (1884. – погинуо у рату 1914/18), венчао се 1909. са Пеладијом (1891–1951, као монахиња Пелагија), ћерком поч. Светозара Станојевића из Козличића, а поћерком Мијанла Бојанића, за кога се преудала њена мајка Милева 1895. Душану и Пеладији кумовао Коста, син Сретена Романовића из Стрмне Горе.

Деца: Живојин (1910–1911) и *Јован Велимировић* (1912–1989), од 1960. до смрти – епископ шабачковаљевски. Основну школу завршио у Лелићу, нижу гимназију учио у Ваљеву и Охриду, богословију у Битољу, а богословски факултет завршио у Београду 1936. До рата био суплент, односно професор Богословије у Битољу. Од 1926. до 1944. стално је уз стрица Николаја, кад је овај интерниран у логор Дахау. После рата професор и ректор Богословије „Свети Сава” у Београду. Замонашио се 1952. Иза њега остале књиге из историје хришћанске и српске цркве. И као владика, и као човек достојанствене физичке појаве и односа према свештенству и народу – био цењен од свих.

Алекса Драгомира Велимировића (1900–1926), оженио се 1921. Вукосавом (1903), која се преудала за њега. Иначе, ћерка је Илије Бошковића из Причевића. Кум Симо, син Сретена Романовића из Стрмне Горе.

Тиосав Алексе Велимировића (1922–1991), основну школу завршио у Лелићу, а гимназију учио у Ваљеву и Краљеву. Из Ваљевске гимназије искључен 1942. због комунистичке делатности, без права уписа у било коју школу. Био тада осми разред, који ће завршити у Краљеву 1943. Специјална полиција из Београда спровела га у Завод за принудно васпитање омладине у Смедеревској Паланци, где остаје више од годину и по дана, али ће побећи са групом затвореника септембра 1944. и приступити народноослободилачкој војсци. Био рањен. Био новинар у многим листовима и политички радник. После рата завршава Новинарско-дипломатску школу и права у Београду. Био судија Врховног суда Србије и Вишег привредног суда. У „Политици” објављивао запажене чланке из правне праксе, а у вези са применом Закона о удруженом раду.

Пошто је рано остао без оца, о његовом школовању и издржавању старао се стриц Николај. Случај је хтео да умре у ноћи уочи 12. маја 1991, у Лелићу који је много волео, кад је требало да овде буду пренете и мошти Николајеве из Америке.

Трипут се женио. У првом браку са Јованком, рођ. Николчић из Пожаревца, рођени ћерка Нада и син Миша.

Радисав Алексе Велимировића, рођен 1925. погинуо у четницима.

Мојсило Рафаила Велимировића (1888. – погинуо у ратовима 1912/18) венчао се 1911. са Вујаном (1891.), ћерком Пантелије П. Крстића из Лелића. Кум Сретен Романовић из Стрмне Горе.

Дете Славка (1912) удала се 1933. за Душана Петровића из Попара, а супруга Вујана преудала се 1920. за Драгутина Давидовића из Лелића.

Станко Рафаила Велимировића (1903–1961) венчао се 1927. са Загорком (1904.), ћерком Танасија А. Велимировића. Развели се. Имали дете Бранку. Кум и њима био Сретен Романовић. Бранка се удала у Козличкић 1953. за Уроша Матића.

Други брак Станко склопио 1934. са Зорком (1911–1940), ћерком поч. Јована М. Радосављевића из Лелића. Кум се није мењао.

Дете Рафаило, рођен 1935. Живи у Лелићу. Деце није имао.

Трећи брак 1943. са Јанокком (1916), удова из Савића, Бачевци. Кум – Сретен.

Милован Рафаила Велимировића (1910–1982) венчан 1933. са Десанком (1912–1994), ћерком Марка В. Радосављевића из Лелића. Сретен кумује.

Деца: Вера (1935) удала се 1955. за Петра, сина Марка Радојичића из Лелића, и Митар (1938), завршио занат и одселио се у Ваљево (Попаре).

Новак Ранка Велимировића (1891–1969) венчао се 1917. са Станојком (1893–1976), ћерком Владимира С. Радосављевића из Лелића. Кум Љубисав, син Илије Романовића из Стрмне Горе.

Деца: Силка (1919) удата 1941. за Милована М. Недића Крндију из Лелића; Маргита (1921) удала се у Козличкић; Стојанка (1924) удаје се за Василија Бојанића из Лелића и Савка (1927) удала се за 1971. за Драгу Катића (дошао у њену кућу). Обоје умрли за десетак дана у пролеће 1998.

Славко Ранка Велимировића (1900–1965) венчао се 1920. са Станом (1896–1970), ћерком Властимира Кушаковића из Лесковица. Кум Илија Романовић из Стрмне Горе.

Деца: Златија (1921) удата за Василија Радојичића из Лелића, Милић (1924–1925), Стојко (1926–1943), Љубинка (1929) удата за Михаила Радовановића из Лелића 1949, а Станија (1931) за Милана Давидовића, такође из Лелића, 1957.

Тодор Михаила Велимировића (1898–1958) оженио се 1920. Крстином (1896–1984), ћерком поч. Михаила Ј. Радосављевића из Лелића. Кум Богољуб, син Михаила Романовића из Стрмне Горе.

Деца: Борка (1922) удата 1942. за Живорада Радосављевића из Лелића, Зорка (1926. – умрла млада), Стојана (1929) удата 1957. за Јована Илије Крстића из Лелића и Петар (1934) завршио занат и одселио се у Попаре.

Миливој Михаила Велимировића (1905–1984) венчао се 1934. са Персом (1915–1936), ћерком Драгића Митровића из Бранговића. Кум Боривоје Романовић из Стрмне Горе. За кратког брака нису имали деце.

Други брак Миливојев био са Станком (1911–1989), склпљен 1936. Станка била ћерка Раденка Коларовића из Горњег Лајковца. Кум без промене.

Деца: Вукадин (1937) завршио занат и одселио се у Ваљево; ЖивоДАР-ка (1940) удала се за Живка Милана Крстића из Лелића (на раду у Француској) и Винка (1944) удата у Сандаљ. Једно дете Миливојево (Вилипа), рођено у Ваљевској болници после 1951.

У матичне књиге рођених у Лелићу више нико није уписан од ове гране Велимировића.

Друга грана Велимировића развијаће се од Андрије, посинка Ранка Велимировића (Видети!). Андрија је уместо очевог презимена Крајиновић, узео презиме свога поочима (очуха) Ранка, али је задржао очеву славу Ђурђиц. Андрија (1834–1903) оженио се 1857. Јаном (1836–1863), ћерком Јована Мишковића из Бачеваца. Кум Глигорије Петровић из Причевића.

Деца: Симеон (1857–1858), Љубомир (1859.) и Милорад (1861).

Други брак склопио 1864. са Јеленом (1840–1905), удовом Лазара Јевтића из Белића. Кумовао Милан Петровић из Причевића.

Деца: Дамњанка (1865), Радојица (1868), Филип (1871–1873), Лазар (4. IV–27. IV 1874), Радојка (1875) и Танасије (1879). Дамњанка се удала 1888. за Срећка Досића из Ковачице, Радојка 1894. за Деспота Грујичића из Белића.

Љубомир Андрије Велимировића (1859–1935.) венчао се 1883. са Неранцом (1864. – око 1901), ћерком Јеврема Матића из Богатића. Кум је вероватно био неко од Петровића из Причевића.

Деца: Саво (1885), Богосав (1887), Милојка (1889) удала се 1909. за Драгољуба Радосављевића из Лелића, Божидар (1891. – погинуо у рату 1914/18), Алексија (1894) удата у Ранковиће из Козличића, Иван (1896. – погинуо у рату 1914/18) и Јованка (рођена и умрла 1899).

Милорад Андрије Велимировића (1861–1933) венчао се 1885. са Лепосавом (1867–1915), ћерком Ђорђа Мишковића из Лелића. Кум Глигорије Петровић из Причевића.

Деца: Даринка (1888) удата 1909. за Пантелију Филиповића из Стрмне Горе, Михаило (1890), Љубица (1893.) удата у Станиће из Станине Реке, Радиша (1895) и Милан (1899).

Радојица Андрије Велимировића (1868) одселио се у Ваљево. Био трговац. Имао синове Андрију (обесио се као младић због неке проневере), Филипа и две кћери. Филип умро у логору у Матхаузену за време Другог светског рата. Отац је нашег познатог шаховском велемајстора Драгољуба – Драшка Велимировића.

Танасије Андрије Велимировића (1879–1958) венчао се 1899. са Живком (1879–1937), ћерком Остоје Јанковића из Лелића. Кум Живојин Петровић из Причевића.

Деца: Кристина (1900) удата у Бујачић, Ангелина (1902) удата 1924. за Драгића Миливојевића из Лелића, (1904) удата за Станка Велимировића из Лелића 1927. и Богољуб (1907–1914).

Саво Љубомира Велимировића (1885–1963) оженио се 1908. Мирком (1890–1925), ћерком Јеросима Симића из Лелића. Кум Живојин Петровић из Причевића.

Деца: Милева (1910) удата 1931. за Марка Радојичића из Лелића, Милан (1912), Маргита (1916) удата 1933. за Чедомира Радосављевића из Лелића, Милена (1920) удата 1939. за Јордана Готовчевића из Златарића, и Спасенија (1922) удата у Ваљево за Тодора Илића, возача.

Богосав Љубомира Велимировића (1887–1965) венчао се 1910. са Наталијом (1892–1943), ћерком Велимира Радосављевића из Лелића. И њему кумовао Живојин из Причевића. Богосав и Наталија нису имали деце.

Други брак склопио 1947. са Јованком (1923–1991), ћерком Крстивоја Павића из Доње Буковице. Син им Драган рођен 1948, умро 1949.

Михаило Милорада Велимировића (1890–1968). Одселио се у Ваљево. Није имао деце.

Радиша или Владиша Милорада Велимировића (1895–1968) венчао се 1916. са Крунијом (1892–198?.), ћерком Живка Станчића из Стуба. Кум Светозар Радосављевић из Лелића.

Деца: Зорка (1918), удала се. Касија (1920) удата у Лелић. Милија (1923. – погинуо у четницима). Милица (1926) није се удавала. Никола (1930), ожењен.

Милан Милорада Велимировића (1899) одселио се на Уб. Имао сина који је умро млад. Других потомака није било.

Милан Саве Велимировића (1912–1993) венчао се 1930. са Милевом (1908–1975), ћерком Радивоја Давидовића из Лелића. Кум Душан Антонијевић из Лелића.

Деца: Србољуб (1932–1933), Драгана (1933) удата у Лелић, Љубомир (1935) одселио се у Суботицу, и Олга (1938) удата у Бабину Луку.

У Лелићу се Велимировићи као и остали, више не рађају. Дечји гласови понекад допру из воћњака, њива, са путева и путељака, али су их мајке на свет донеле у неком породилишту и заведени су у књигама живота других места, најчешће у Ваљеву, и никада за себе неће моћи да кажу да су рођени Лелићани. И ко зна куда ће их живот одвести! Ово важи и за Велимировиће једне и друге гране. Где заклопе последњи лист, тамо ће најсигурније и остати. Само се Николај вратио из далеке туђине у завичај, да животну усамљеност продужи вечним бдењем у својој задужбни.

НАПОМЕНЕ

- 1 Презиме Лелићанин носе неке породице у убском крају (с. Тулари)
- 2 Фонд Окружног суда Ваљево; ИАВ, Ф–ХП, П–652/847
- 3 Исто
- 4 Др Видосав Стојанчевић: Породица у Подгорини; ИАВ, 1995, стр. 160–161
- 5 Књиге рођених, умрлих и венчаних цркве у Ђелијама од 1837. па надаље:
 - а) – Написаније крштених цркве ћелијске од 7. марта 1837. до новембра 1847;
 - Исто, од 1847. до 1856;
 - Исто, од 1856. до 1864;
 - Исто, од 1864. до 1873;

- Књиге рођених цркве ћелијске од 1873. до 1879;
- Исто, од 1879. до 1889;
- Исто, од 1890. до 1892;
- Исто, од 1893. до 1894;
- Исто, од 1894. до 1897;
- Исто, од 1897. до 1899.

(ове књиге налазе се у ИАВ)

Књиге рођених после 1899. налазе су у Месној канцеларији Лелић

б) – Матичне књиге венчаних цркве ћелијске од 1837. до 1860;

- Исто, од 1860. до 1876;
- Исто, од 1876. до 1880;
- Исто, од 1880. до 1901.

(Ове књиге налазе се у ИАВ)

Књиге венчаних после 1901. налазе се у МК Лелић

в) – Матичне књиге умрлих цркве ћелијске од 1837. до 1852;

- Исто, од 1853. до 1864;
- Исто, од 1864. до 1875;
- Исто, од 1875. до 1879;
- Исто, од 1879. до 1892;
- Исто, од 1892. до 1893;
- Исто, од 1894. до 1899;
- Исто, од 1899. до 1903.

(Ове књиге чувају се у ИАВ)

Књиге умрлих после 1903. налазе се у МК Лелић.

ОБЈАШЊЕЊА:

- Сви датуми су према новом календару. Размак између новог и старог рачунања у 19. веку износи дванаест дана.

- Имена неких лица која су памтила и преносила памћења о Јовановићим и Велимировићима:

Петар Томић, свештеник у Ћелијама од почетка рада цркве 1837. Умро 1862. године.

Анђа, удова Ранка Велимировића, умрла 1884. у 95. години, према податку из Књиге умрлих.

Андрија Велимировић (11834–1903) и његов син Драгомир (1857–1935) и Љубомирова унука Милева, удата Радојичић (1910–1982)

Алекса Велимировић (око 1820–1887) и његов син Драгомир (1857–1929), а било је и других.

Податке о досељењу Бошњака (Радосављевићи, Велимировићи, Јовановићи, Симићи) наводно је, по причању Живка П. Радосављевића (1851–1940) бележио Пантелија С. Радосављевић (1884–1957). Неки су то читали, неки слушали. Могуће је да се те белешке и данас чувају код наследника, а да они, можда, на њих и не обраћају пажњу.